

STORTINGET

Innst. 211 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:79 S (2022–2023)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen stanse planlagte inngrep ved Nordre Tyrifjorden naturreservat og tilknyttede verneområder og naturverdier og raskt utrede et alternativt trasévalg for Ringeriksbanen.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at Hordfast-prosjektet, E39 Stord–Os, ikke realiseres slik det er planlagt i dag.
3. Stortinget ber regjeringen si nei til planene om Davvi vindpark, som vil påvirke samiske reindriftsområder og innebære et stort inngrep i Norges nest største inngrepsfrie område.
4. Stortinget ber regjeringen trekke tillatelsen til utbygging av planlagt område for Eidfjord Resort med alpinanlegg i Eidfjord kommune.
5. Stortinget ber regjeringen styrke statsforvalterens innsigelsesmyndighet og kapasitet i miljøsaker.
6. Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av planlagte naturinngrep i Norge med mål om å redusere nedbyggingen av natur i tråd med

ambisjonene i den globale naturavtalen inngått i desember 2022.

7. Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av dagens praksis for dispensasjoner til inngrep i verneområder og ta grep som sikrer at vernevedtak respekteres.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, lederen Marianne Sivertsen Næss og Hadia Tajik, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Hans Gunnar Holand, Ole André Myhrvold og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Kristoffer Robin Haug, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Dokument 8:79 S (2022–2023) om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen. Forslaget ble lagt ut til skriftlig høring i forbindelse med behandling av saken i komiteen. Komiteen viser videre til svarbrev fra statsråd Espen Barth Eide til komiteen datert

24. januar 2023, der statsråden skriver at regjeringen raskt vil komme tilbake til Stortinget med den nasjonale oppfølgingen av det globale rammeverket. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. I forbindelse med oppfølgingen av naturavtalen har regjeringen varslet at den nå begynner arbeidet med en nasjonal handlingsplan for natur i form av en stortingsmelding. Komiteen viser videre til at regjeringen har begynt arbeidet med en stortingsmelding om villrein for å sikre nødvendige og langsiktige endringer og prioriteringer som vil bedre tilstanden for villreinen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til det globale rammeverket for natur som ble vedtatt av partsmøte for Konvensjonen om biologisk mangfold i Montreal desember 2022, og påpeker det ansvaret nasjonale myndigheter har med sikte på å nå avtalens globale målsettinger. Det er landenes nasjonale politikk, sammen med internasjonale initiativer, som skal sørge for at målene nås.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti, mener videre en langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturressursene må stå sentralt i den nasjonale miljøpolitikken, og understreker at gode forvaltertradisjoner ofte kan gi et bedre og mer langsiktig vern enn bare det formaliserte vernet. Tap av sårbar natur skal forebygges og repareres, og vern av representativ norsk natur skal sikres med bakgrunn i naturvitenskapelige kriterier.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til naturavtalen som ble inngått i Montreal under COP15 i desember. Avtalen er en tiårig avtale som består av 23 mål. Målene beskriver hvordan vi skal komme oss ut av naturkrisen og få mer natur innen 2030. Naturavtalen sier blant annet at vi skal verne og bevare 30 pst. av hav- og landområder, restaurere 30 pst. av ødelagt natur, stanse utryddelsen av arter, og sikre at bruk, høsting og handel med ville arter er bærekraftig, trygt og lovlig, redusere forurensing, redusere forbruk og dermed avfallsmengde og matsvinn, samt sikre medvirkning og medbestemmelse for urbefolkninger og lokalsamfunn. Dette flertallet understreker at Norge må oppfylle sin del av avtalen innenlands og i tillegg bidra internasjonalt for å nå avtalens mål.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener den nasjonale miljøpolitikken på en fornuftig måte må balansere hensynet til miljøet med behovet for aktivitet og bruk av nasjonale naturressurser, og viser til at NF-rapport nr. 01/2021 «Evaluering av forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder» slår fast at det ikke har vært mulig å avdekke om dispensasjonspraksis har blitt mer liberal eller at verneverdiene i mindre grad er ivaretatt med den nye, lokale forvaltningsmodellen som ble innført i 2009, sammenlignet med den gamle.

Et femte flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, understreker at verden befinner seg i en akutt naturkrise der det biologiske mangfoldet forsvinner i et alarmerende tempo og hele livsgrunnlaget på planeten står i fare. Dette var bakteppet når verdens land samlet seg om en naturavtale under COP15. Dette flertallet påpeker at verden har tapt 68 pst. av bestandene av ville dyr siden 1970-tallet, og den negative utviklingen akselererer fortsatt. Naturen er i krise på grunn av hvordan den blir brukt. Måten man produserer mat og energi, kvitter seg med avfall og forbruker ressursene på, ødelegger naturens balanse av ren luft, vann og liv. Arealbruksendringer er den største årsaken til naturkrisen. Veldig mange arter, inkludert oss mennesker, er avhengige av at verdens land gjennomfører en politikk for å ta vare på gjenværende opprinnelig natur samtidig som det iverksettes en omfattende restaurering av natur, for at alle skal kunne overleve.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at i desember 2022 ble verdens land enige om en historisk global naturavtale. Den slår fast at den negative trenden for verdens natur og dyreliv skal snus. Innen 2030 skal verden være i gang med å restaurere en rikere, mer mangfoldig og mer robust natur. Å innfri disse ambisjonene i Norge krever en stor reform av norsk naturpolitikk. Det må tas flere grep for å omstille naturpolitikken i det tempoet og omfanget situasjonen krever.

Disse medlemmer mener at norsk naturpolitikk ikke leverer på ambisjonene i naturavtalen. Statistisk sentralbyrå (SSB) anslår at det foreligger planer om å bygge ned 2 777 km² natur i årene som kommer, inkludert 1 600 km² skog og over 200 km² myr. Hvis arealene som er satt av til hyttebygging utnyttes, innebærer det for eksempel en tredobling av arealet som brukes til tettbygde fritidsboligområder.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av planlagte naturinngrep i Norge med mål om å redusere nedbyggingen av natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen inngått i desember 2022.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De grønne vil bemerke at selv om NF-rapport nr. 01/2021 kan tyde på at forvaltningspraksisen ikke har blitt verre enn før, så sier det svært lite om hvorvidt den er god nok for å ivareta naturen og de ville artene i Norge. Villreinen, villaks, sjøfugl og en mengde andre arter er truet i norsk natur, så her er det all grunn til et taktskifte og endringer i arealforvaltning og reguleringer for å snu utviklingen. NF-rapport nr. 01/2021 peker på flere utfordringer: at det kan være vanskelig å gjøre vedtak som er kontroversielle lokalt, men som er nødvendige for å ivareta verneverdiene på lang sikt, at det blir gjort en mengde enkeltvedtak uten at summen av de langsiktige virkningene er kjent, og at en rekke dispensasjonsvedtak fattes med grunnlag i det snevert formulerte unntaket i naturmangoldloven § 48. Rapporten slår fast at bare 6–7 pst. av dispensasjonssøknader avslås. Av disse er 70 pst. knyttet til motorferdsel og 9 pst. til byggesøknader. Det er gjort dybdeundersøkelser i bare fire verneområder i studien, og den peker på stor variasjon i saksmengde i disse områdene, derfor kan ikke denne studien tas til inntekt for at dagens forvaltningspraksis sikrer verneverdiene på lang sikt.

Disse medlemmer mener at den naturen Norge faktisk verner, heller ikke har god nok beskyttelse. En gjennomgang gjort av Natur og Miljø (medlemsmagasinet fra Naturvernforbundet, «9 av 10 får bygge i vernet natur» (13. desember 2022)) viser at hele 94 pst. av de som søker, får tillatelse til å sette opp bygninger, ta ut masser, drive med fiskeoppdrett og gruvevirksomhet og en lang rekke andre inngrep i norske verneområder. Bare 6 pst. av søknadene får avslag. Disse medlemmer mener at når Norge behandler egne verneområder på denne måten, bidrar man til å ødelegge den mest verdifulle naturen landet har, samtidig som man undergraver effekten og troverdigheten av naturavtalens målsetting om at 30 pst. av land og hav skal vernes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke statsforvalterens innsigelsesmyndighet og kapasitet i miljø saker.»

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av dagens praksis for dispensasjoner til inngrep i verneområder og ta grep som sikrer at vernevedtak respekteres.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at en langsiktig, forutsigbar og bærekraftig natur- og miljøpolitikk må bygge på en fornuftig balanse mellom aktivitet og miljøhensyn, og mellom bruk og vern. Overordnet samfunnsnytte må være en viktig faktor i planleggingsarbeidet. Disse medlemmer vil videre påpeke at lokaldemokratiet skal tillegges avgjørende vekt.

Komiteens medlem fra Venstre og Miljøpartiet De grønne viser til Dokument 8:178 S (2021–2022), jf. Innst. 317 S (2021–2022), der Venstre foreslo at regjeringen skulle komme tilbake med en plan for hvilke tiltak som skal igangsettes for at Norge skal nå sitt vedtatte mål om 30 pst. vern av natur innen 2030, og at regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget med en sak om utvidelse av naturmangfoldlovens virkeområde til å gjelde hele Norges økonomiske sone.

Disse medlemmer påpeker at ingen av disse forslagene fikk flertall. I februar 2023 kom imidlertid nyheten om at regjeringen følger opp naturavtalen og starter arbeidet med nasjonal handlingsplan for natur. Disse medlemmer støtter dette, men mener regjeringen burde satt i gang dette arbeidet tidligere ettersom Norge gjennom medlemskap i Høyambisjonskoalisjonen for natur og folk og Den globale havalliansen forpliktet seg til å verne 30 pst. av norsk natur innen 2030, lenge før COP15 ble gjennomført i Montreal.

Disse medlemmer understreker at arealbruk, arealbruksendringer og skogbruk (LULUCF) er en del av den juridisk forpliktende klimaavtalen Norge inngikk med EU i 2019. Norge har gjennom denne avtalen forpliktet seg til at utslipp av CO₂ fra skog og arealbruk skal gå i null. Status per høsten 2022 var at Norge årlig slipper ut 6,7 millioner tonn CO₂, noe som skaper en utslippsgjeld overfor EU. Disse medlemmer mener regjeringen må legge frem en plan for hvordan dette utslippsgapet skal dekkes inn. Disse medlemmer viser til at Norge sluttet seg til en enighet om å stanse avskogingen innen 2030 under klimatoppmøtet i Glasgow. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en plan for hvordan dette skal gjennomføres.

Davvi vindpark

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at konsesjonssøknaden for bygging og drift av Davvi vindkraftverk i Lebesby kommune er til behandling hos Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Myndigheten til å avgjøre konsesjonssøknaden etter energiloven ligger til NVE, og Olje- og energidepartementet vil ta stilling til søknaden dersom NVEs vedtak påklages og/eller det fremmes innsigelse til konsesjonen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at Davvi vindkraftverker planlagt i området Laksefjordvidda-Rásttigáisá i Lebesby kommune i Finnmark. Dette vil utgjøre et stort inngrep i Norges nest største inngrepsfrie naturområde. Bare 11 pst. av Norge er inngrepsfri natur, og en vindpark i dette området vil redusere denne andelen ytterligere. Området mellom Tanadalen og Laksefjorden er et viktig samisk område, da det er flytteveier og vandreveier, og en utbygging kan påvirke reindriften i flere reinbeitedistrikter. Vindparken planlegges rett ved Rásttigáisá, som er et hellig samisk fjell. Disse medlemmer mener at denne konsesjonen bør avvises.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen si nei til planene om Davvi vindpark, som vil påvirke samiske reindriftsområder og innebære et stort inngrep i Norges nest største inngrepsfrie område.»

Ringeriksbanen/E16

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Ringeriksbanen sammen med E16 fra Skaret til Hønefoss er det største fellesprosjektet for vei og jernbane i Norge. Prosjektet vil knytte Hole og Ringerike sterkt sammen med bo- og arbeidsmarkedet rundt Oslo. Ringeriksbanen vil også korte ned reisetiden med Bergensbanen med nesten en time. Analyser viser at redusert reisetid vil kunne flytte reisende fra fly til tog mellom Oslo og Bergen, som er en av flystrekningene i Norge med størst utslipp. Disse medlemmer mener Ringeriksbanen vil ha stor betydning for både fjernogtrafikken mellom Oslo og Bergen og for trafikken internt i korridoren, for eksempel til og fra Hallingdalsregionen.

Disse medlemmer viser til at prosjektet innebærer 24 kilometer firefeltsvei mellom Høgstet og Hønefoss. Veien vil redusere belastningen på både vei- og jernbanenettet rundt Drammen og bidra til effektiv transport inn og ut av Oslo. Fellesprosjektet vil gi reduksjon i antall drepte og hardt skadde på strekningen. Videre viser disse medlemmer til at inngrep i naturområder er 251 dekar for hele fellesprosjektet. Det er vedtatt et vern på 709 dekar som fellesprosjektets kompensasjon for inngrep i vernede og foreslått vernede naturområder. I tillegg er fellesprosjektet pålagt ulike biotopforbedrende tiltak. Disse medlemmer mener det er viktig at fellesprosjektet videreføres, og mener det bør skje i regi av Nye Veier AS.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å ta hensyn til sårbar natur og vernede områder i all planlegging av infra-

struktur. Sosialistisk Venstreparti er imot bygging av motorvei gjennom Nordre Tyrifjorden naturreservat og tilknyttede verneområder. Når forslaget nå er utsatt på bakgrunn av kostnader, bør man nedskalere eller avlyse planene om motorvei. I detaljplanleggingen av Bergensbanens forkortelse må det også sees på alternativer som ikke berører verneområdene og det viktige våtmarksområdet.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til det planlagte fellesprosjektet for ny E16 og Ringeriksbanen mellom Sandvika/Oslo og Hønefoss, og mener traséen som er valgt, vil innebære svært store inngrep i verdifull natur, inkludert internasjonalt vernede våtmarksområder ved Storelvas utløp nord i Tyrifjorden. Traséen krysser gjennom Synneren naturreservat, hvor deler av verneområdet derfor må oppheves, og overlapper også med det foreslåtte Nordre Tyrifjorden og Storelva naturreservat. Videre berører traséen også utenfor verneområdene et elveslettelandskap av internasjonal verdi, som det bare finnes ett tilsvarende av i Sør-Norge. Disse medlemmer viser til at regjeringen utsatte hele prosjektet høsten 2022, og at denne utsettelsen bør benyttes til å utrede andre trasévalg som kan bidra til å redusere reisetiden på Bergensbanen og forbedre trafikksituasjonen i området.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stanse planlagte inngrep ved Nordre Tyrifjorden naturreservat og tilknyttede verneområder og naturverdier og raskt utrede et alternativt trasévalg for Ringeriksbanen.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til at fellesprosjektet E16/Ringeriksbanen er prioritert i innværende Nasjonal transportplan (NTP). Gjeldende NTP inneholder en sterk satsing på kollektivtransport og jernbane. Dette medlem understreker at klimamålene og naturavtalen inngått i desember må få konsekvenser for planlegging og prosjektering av nye samferdselsprosjekter. Videre må disse få konsekvenser for planleggingen av ny NTP, som skal legges frem neste år. Dette medlem påpeker at ny NTP legger grunnlaget for prioriteringene som tas innenfor samferdsel i de kommende årene.

Ferjefri E39

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at prosjektet med en ferjefri E39 er viktig for Vestlandet og forbindelsen nord-sør langs kysten vår. Kutt i reisetid og høyere standard på veiforbindelsene er viktig. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å bygge ut en god

og ferjefri kyststamvei for å binde sammen bo- og arbeidsmarkedsregioner på Vestlandet, øke trafikksikkerheten og sikre god fremkommelighet for folk og for næringslivet. Ved å erstatte dagens ferjeforbindelser med bro og tunnel vil reisetiden mellom vestlandsbyene reduseres betydelig. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at man holder på de vedtatte prosjektene langs traseen for E39, og at utbygging starter opp i tråd med Nasjonal transportplan.

Disse medlemmer mener at utbygging av Hordfast vil være viktig for å realisere det grønne skiftet. Selv om en legger til grunn at nullutslippsteknologi kan brukes på ferjeforbindelsene langs E39, vil det være både energikrevende og dyrt å drifte ferjer på disse strekningene for all fremtid. Betydelig kortere reisetid og døgnåpen vei vil også redusere behov for hyppige flyavganger mellom Bergen og Stavanger, noe som er positivt i et klimaperspektiv. Videre viser disse medlemmer til at Statens vegvesen har lagt ned et betydelig arbeid for å tilpasse prosjektet for å redusere naturinngrep. Blant annet skal økologisk kompensasjon utredes og vurderes. Disse medlemmer viser til at dette er et arbeid som fortsatt pågår.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til Hordfast-prosjektet på E39 mellom Stord og Os i Vestland, og mener det vil føre til uakseptable naturinngrep. I dag går E39 mellom Os og Stord via ferjesambandet Halhjem–Sandvikvåg, mens den nye planen er å bygge bro over Bjørnafjorden og legge ny veitrasé over flere øyer. Dette vil blant annet bety store inngrep på Reksteren og Vestre Tysnesøy. Statsforvalteren har advart mot utbyggingen og pekt på at området har en sjeldent høy konsentrasjon av boreal regnskog i tillegg til kystmyr og sumpskog, som begge er truede naturtyper, og de peker på omfattende funn av truede dyre- og plantearter. Denne regnskogen er en type temperert kystfuruskog som er sterkt truet. Naturen på øya Reksteren utgjør kjerneområdet for denne regnskogtypen i Norge og verden. Disse medlemmer mener at Hordfast-utbyggingen må stanses.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Hordfast-prosjektet, E39 Stord–Os, ikke realiseres slik det er planlagt i dag.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til at E39 Hordfast ligger inne i inneværende Nasjonal transportplan. Dette medlem understreker at klimamålene og naturavtalen inngått i desember må få konsekvenser for planlegging og prosjektering av nye samferdselsprosjekter. Videre må disse få konsekvenser for planleggingen av ny Nasjonal transportplan, som skal legges frem neste år. Dette medlem mener

spørsmål om endringer og prioriteringer må foretas i forbindelse med ny Nasjonal transportplan.

Eidfjord Resort

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser videre til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 ga tillatelse til bygging av en helårs alpinlandsby i Sysendalen i Eidfjord kommune. Tillatelsen ble gitt til tross for at prosjektet får negative konsekvenser for villreinen på Hardangervidda, som er den største bestanden i Norge og en av de siste livskraftige bestandene av den opprinnelige ville fjellreinen i Europa. Etter at tillatelsen ble gitt i 2019, har villreinen havnet på rødlista over norske arter som er truet av utryddelse, og det har blitt klart at kvalitetsnormen for villrein ikke er nådd. Disse medlemmer mener det er uforsvarlig å svekke villreinen ytterligere ved å tillate utbyggingen av Eidfjord Resort, og at tillatelsen fra 2019 må trekkes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trekke tillatelsen til utbygging av planlagt område for Eidfjord Resort med alpinanlegg i Eidfjord kommune.»

Lågendeltaet

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til Miljødirektoratets vedtak av 19. desember 2022 om å avslå dispensasjon for E6-bygging i Lågendeltaet naturreservat. Lågendeltaet er et av Norges største innlandsdeltaer, og formålet med fredningen er å bevare et viktig og spesielt våtmarksområde, der hensyn til trekkende, hekkende og overvintrende vannfugl er særlig viktig. Området er levested for flere truede arter. Disse medlemmer mener at det ikke er riktig å endre verneforskriften for Lågendeltaet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen redusere kapasiteten på den planlagte E6 Moelv–Lillehammer–Øyer, og ikke endre verneforskriften for Lågendeltaet naturreservat, slik at E6 ikke legges gjennom naturreservatet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til utbyggingen av E6 gjennom Lågendeltaet og påpeker at den planlagte kapasitetsøkningen på E6 Moelv–Lillehammer–Øyer medfører uforsvarlig nedbygging i Lågendeltaet. Disse medlemmer mener kapasiteten må reduseres for å ta bedre vare på Lågendeltaet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av planlagte naturinngrep i Norge med mål om å redusere nedbyggingen av natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen inngått i desember 2022.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen si nei til planene om Davvi vindpark, som vil påvirke samiske reindriftsområder og innebære et stort inngrep i Norges nest største inngrepsfrie område.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen trekke tillatelsen til utbygging av planlagt område for Eidfjord Resort med alpinanlegg i Eidfjord kommune.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen redusere kapasiteten på den planlagte E6 Moelv–Lillehammer–Øyer, og ikke endre verneforskriften for Lågendeltaet naturreservat, slik at E6 ikke legges gjennom naturreservatet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen styrke statsforvalterens innsigelsesmyndighet og kapasitet i miljøraker.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av dagens praksis for dispensasjoner til inngrep i verneområder og ta grep som sikrer at vernevedtak respekteres.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sørge for at Hordfast-prosjektet, E39 Stord–Os, ikke realiseres slik det er planlagt i dag.

Forslag fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen stanse planlagte inngrep ved Nordre Tyrifjorden naturreservat og tilknyttede verneområder og naturverdier og raskt utrede et alternativt trasévalg for Ringeriksbanen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:79 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 23. februar 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Hans Gunnar Holand

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi og miljøkomiteen Stortinget
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
TH/imv

Vår ref
23/69-

Dato
24. januar 2023

Representantforslag 79 S (2022–2023) om å stanse alvorlige naturinngrep m.v.

Jeg viser til brev datert 6. januar 2023 vedrørende stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg sitt representantforslag 79 S (2022-2023) om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen. Jeg er enig med forslagsstillerne i at vi må ta bedre vare på naturen og jeg er glad for at det ble enighet om en ny naturavtale på toppmøtet i Montreal før jul.

Avtalen er ment å svare direkte på utfordringer og drivere for tap av natur påvist av Naturpanelet. Det skal legges til rette for nødvendige endringer for å få bukt med årsakene til tap av natur. Rammeverket fastsetter fire overordnede mål for naturmangfold frem mot 2050 og 23 handlingsmål frem mot 2030. Målene i rammeverket er globale, og det er landenes nasjonale politikk, sammen med internasjonale initiativer, som skal sørge for at målene nås. En gjennomføringsmekanisme skal bidra til effektiv oppfølging, både nasjonalt og globalt. Alle land skal etter konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) ha en nasjonal handlingsplan for naturmangfold. Avtalen sier at disse skal revideres eller oppdateres innen 2024 slik at de gjenspeiler de nye målene, men likevel slik at mål og innsats bestemmes nasjonalt. Stortinget har, gjennom anmodningsvedtak nr. 976 (2020 – 2021), bedt regjeringen om å «[...] komme tilbake til Stortinget om oppfølgingen av det globale rammeverket for naturmangfold på egnet måte så fort som mulig etter at rammeverket er på plass». Jeg er opptatt av å følge opp anmodningsvedtaket på en god måte.

Dispensasjoner i verneområder

Vi har om lag 3200 verneområder i Norge og har på den måten sikret viktig naturmangfold

for generasjoner. Hvert av disse verneområdene har sin egen verneforskrift. Denne forskriften regulerer hva som er forbudt og hva som er tillatt, og hva som bare er tillatt dersom man søker og får tillatelse fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet. En verneforskrift kan vanskelig regulere alle situasjoner og behov som kan oppstå. Derfor inneholder naturmangfoldloven § 48 en generell bestemmelse om dispensasjon. Det er strenge vilkår for slik dispensasjon. Det kan bare gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Tiltak som er tillatt eller som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til, er i all hovedsak mindre tiltak som anses for ikke å svekke verneverdiene såfremt de gjennomføres på skånsom måte. De aller fleste tillatelser som innvilges i verneområdene, gjelder derfor hver for seg små og lite inngripende aktiviteter og tiltak. Det kan for eksempel dreie seg om tillatelse til å kjøre varer og utstyr til hytte, eller til riving og gjenoppbygging av ei fiskebu. Gjennom søknader om tillatelse eller dispensasjon får forvaltningsmyndigheten oversikt og kan stille vilkår om for eksempel tid, sted og omfang slik at tiltaket eller aktiviteten ikke gjør skade. Tall på antall innvilgede søknader alene er derfor ikke noen god indikasjon på om naturen er tilstrekkelig beskyttet.

Områdevern er det sterkeste og viktigste virkemiddelet vi har for å oppnå langsiktig bevaring av naturen, og beskytter svært godt mot nedbygging og andre skadelige inngrep. At det gis enkelttillatelser til små tiltak innenfor verneområdene endrer ikke på dette.

Forvaltningsmyndigheten har et ansvar for å følge loven, påse at den samlede belastningen for verneverdiene i området ikke blir for stor, og sørge for at tilstanden i verneområdene opprettholdes eller forbedres. Jeg mener det ikke er grunnlag for en full gjennomgang av dagens praksis for dispensasjoner i verneområdene nå.

Samferdselsutbygginger

De siste årene har det vært planlagt og gjennomført flere store samferdselsutbygginger i Norge. Regjeringen vil i styringen av samferdselssektoren framover ta utgangspunkt i at hovedstrategien vil være å ta vare på eksisterende infrastruktur. Det betyr at drift, vedlikehold og utbedringer prioriteres, mens det vil være mindre rom for å starte opp store investeringsprosjekt på riksvei enn det som følger av Nasjonal transportplan 2022-2033 (NTP).

Regjeringen vil sikre at fremtidens veiutbygging er rett dimensjonert og at det er de rette prosjektene det arbeides med. I dette er veinormalene sentrale, fordi de er rammeverket som definerer standard for utbygging av veiene. Statens vegvesen har sendt på høring et forslag om endring av veinormalene. Forslaget antyder at det kan være mulig å spare klima, natur og penger med noe høyere grense for firefelts vei og tilrettelegging for gjenbruk. Endringene som Statens vegvesen foreslår vil gi andre rammebetingelser for valg av standard og planlegging av veier framover både for Statens vegvesen selv og for Nye Veier AS. Eksisterende planer for utbygging vil oppdateres til gjeldende veinormaler før de settes i gang og slik vil endringene slå inn i porteføljene. Porteføljestyringen bygger på at

virksomhetene jobber kontinuerlig med å øke nytten og redusere kostnaden i prosjektene. Dette arbeidet fortsetter og forsterkes av at Samferdselsdepartementet vil utfordre virksomhetene på å finne gode løsninger på transportutfordringene med begrenset rom for vekst framover. Statens vegvesen og Nye Veier er bedt om å vurdere nedskaleringer i sine porteføljer for å se om det er mulig å spare kostnader og redusere naturinngrep.

Når det gjelder Ringeriksbanen, har det vært arbeidet med utredninger og planer for denne siden tidlig på 1990-tallet. I 2002 gikk Stortinget inn for at den videre planleggingen skulle ta utgangspunkt i korridoren over Åsa, som påpekt i representantforslaget. I 2007 bad imidlertid Stortinget om at trasévalget for Ringeriksbanen ble tatt opp på nytt i forbindelse med kvalitetssikring av konseptvalg (KS1) for prosjektet, da «Åsaalternativet "hemmer" utviklingen av Hønefoss by, at traseen stort sett går i tunnel og ikke der folk bor.». I 2007 ble det også satt i gang arbeid med kommunedelplan for ny firefelts E16 mellom Skaret og Hønefoss. I arbeidet med kommunedelplan for ny E16 kom spørsmålet om felles trasé for veg og bane opp. I forrige regjeringsperiode ble det i 2015 besluttet at det skulle igangsettes felles planarbeid for Ringeriksbanen og ny E16 Skaret–Hønefoss. Det ble forutsatt at videre planlegging skulle ta utgangspunkt i korridor over Kroksund, at Ringeriksbanen og E16 Skaret–Hønefoss i utgangspunktet skulle gjennomføres som et fellesprosjekt og at planprosessen skulle gjennomføres som statlig reguleringsplan, uten forutgående kommunedelplan.

På grunn av de store kultur-, landbruks- og naturverdiene i området rundt Storelva, Kroksund og Steinsletta, ble det gjennomført et forprosjekt for å vurdere alternative traséføringer over henholdsvis Helgelandsmoen, Busund og Monserud. Det ble under daværende regjering i april 2016 konkludert med at Helgelandsmolinja skulle legges til grunn for videre planlegging. Det skulle legges vekt på å finne avbøtende og kompenserende tiltak, med særlig vekt på naturmangfold, flomsikring og jordvern.

Statlig reguleringsplan for Ringeriksbanen og ny E16 Høgkaset–Hønefoss ble vedtatt av daværende Kommunal- og moderniseringsdepartement 27. mars 2020. Samtidig med planvedtaket ble verneplan for Nordre Tyrifjorden og Storelva naturreservat fastsatt ved kongelig resolusjon. Naturreservatet omfatter 709 dekar til økologisk kompensasjon for tap av naturmangfold ved utbygging av Ringeriksbanen og E16. Målet var at det ikke skulle være et netto tap av naturmangfold som følge av utbyggingen. Ved budsjettforliket i november 2022 bad Stortinget regjeringen om å videreføre Ringeriksbanen og E16 Skaret–Høgkaset–Hønefoss som et fellesprosjekt, og vurdere fremdriften og den økonomiske bærekraften i prosjektet frem mot ny NTP.

Når det gjelder Hordfast vedtok daværende Kommunal- og moderniseringsdepartement statlig kommunedelplan for E39 Stord–Os (Hordfast) 5. september 2019. Det ble lagt til grunn at Statens vegvesen og Statsforvalteren i Vestland i videre planlegging skulle samarbeide for å identifisere tiltak som kan avgrense negative virkninger for miljøet. Blant annet skal økologisk kompensasjon utredes og vurderes. Planlegging av E39 Ådland–Svegatjørn (Hordfast) gjennomføres nå som statlig reguleringsplan med Kommunal- og

distriktsdepartementet som planmyndighet. Naturmangfold ble kartlagt som en del av konsekvensutredningen i kommunedelplanen. Det utføres supplerende naturkartlegginger i reguleringsplanprosessen. Denne kunnskapen vil bli brukt for å optimalisere traseen og i den samlede vurderingen av virkninger av planforslaget.

Økologisk kompensasjon er tiltak som kan gjennomføres for å redusere gjenværende negative konsekvenser for naturen, etter at andre tiltak for å unngå skade og tiltak for å avbøte og restaurere skade er gjennomført. Samferdselsdepartementet har gitt Statens vegvesen i oppdrag å utarbeide et grunnlag for å vurdere om økologisk kompensasjon bør gjennomføres for E39 Ådland–Svegatjørn.

Veinormalene gir et sentralt rammeverk for veiutbygging med betydning for bla. kostnader og inngrep, også for planlegging av Hordfast. Samferdselsdepartementet ga 16. juni 2022 Statens vegvesen i oppdrag å utrede redusert vegstandard i prosjektet, blant annet av hensyn til kostnader, nytte, trafikksikkerhet, naturinngrep og andre miljøtema. Utredningen skal legges fram for Samferdselsdepartementet, som etter en helhetlig avveining avgjør hvilken vegstandard som skal legges til grunn for reguleringsplanforslaget.

Som nevnt over har Samferdselsdepartementet gitt Statens vegvesen i oppdrag å gjennomgå veinormalene og et forslag til endringer er nå på alminnelig høring. Om det besluttes endringer i veinormalene vil det også kunne få betydning for E39 Ådland–Svegatjørn og E16 Skaret–Hønefoss. Forslaget til planprogram for reguleringsplanen ligger nå til behandling i Kommunal- og distriktsdepartementet.

Eidfjord Resort

Daværende Kommunal- og moderniseringsdepartement godkjente i 2019 kommunedelplan for Sysendalen i Eidfjord kommune. Kommunedelplanen omfattet avbøtende tiltak for å motvirke ferdsel inn i villreinens leveområder. Det ble i departementets vedtak forutsatt at tiltakene skulle baseres på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Det legges til grunn at føringene fra kommunedelplanen følges opp lokalt, for eksempel gjennom ferdselsplaner og informasjonstiltak, og at tiltak for å unngå ferdsel og andre forstyrrelser inn i villreinens leveområder blir iverksatt. I etterkant har kommunen vedtatt reguleringsplan for området. Det kommunale plansystemet er basert på å gi forutsigbarhet for offentlige og private aktører. Det er ikke aktuelt å nå endre kommunens vedtak. Jeg legger til grunn at hensynet til villreinen må veie tyngre i fremtidige utbyggingsplaner som berører villreinens leveområder, og at konsekvensene for villrein i slike saker blir grundig utredet og vektlagt.

Villrein er en nasjonal ansvarsart for Norge. Vi har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på villrein i Norge. Det er gjort mye for styrke situasjonen for villreinen de seneste årene, men det har ikke vært tilstrekkelig. Villreinen er nå klassifisert som «nær truet» på den norske rødlisten. Jeg er opptatt av å snu denne negative utviklingen. Regjeringen vil derfor legge fram en stortingsmelding for villrein. Arbeidet ble startet opp høsten 2022. Målet med stortingsmeldingen er å sikre nødvendige og langsiktige endringer i gjeldende politikk og rammeverk for å kunne bedre tilstanden for villrein.

Davvi vindkraftverk

Konsesjonssøknaden for bygging og drift av Davvi vindkraftverk i Lebesby kommune, er til behandling hos Norges vassdrags- og energidirektoratet (NVE). Myndigheten til å avgjøre konsesjonssøknaden etter energiloven ligger til NVE. Olje- og energidepartementet vil ta stilling til søknaden dersom NVEs vedtak påklages og/eller det fremmes innsigelse til konsesjonen. Dersom saken blir oversendt Olje- og energidepartementet som en klage og/eller innsigelsessak, vil departementet vurdere alle relevante sider av saken, herunder forholdet til samiske interesser, naturmangfold og landskap.

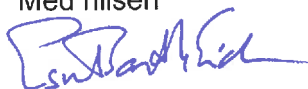
Oppfølging av ny naturavtale

Som nevnt innledningsvis er målene i det nye rammeverket globale, og det er landenes nasjonale politikk, sammen med internasjonale initiativer, som skal sørge for at målene nås. Jeg er nå opptatt av å jobbe raskt og grundig for at Norge skal kunne følge opp de globale målene på en god måte. Jeg vil også følge opp anmodningsvedtaket om å så fort som mulig komme tilbake til Stortinget om den nasjonale oppfølgingen av det globale rammeverket. Jeg mener det ikke vil være hensiktsmessig å foreta en full gjennomgang av planlagte naturinngrep i Norge eller ta stilling til Statsforvalterens myndighetsutøvelse på miljøfeltet, slik forslagstillerne ber om, forut for dette viktige arbeidet.

Avslutningsvis vil jeg peke på at regjeringen allerede er i gang med flere tiltak som vil bidra til bedre ivaretagelse av natur i Norge. Vi gjør blant annet systemforbedringer gjennom arbeid med naturregnskap, menyer av tiltak og utredning av naturrisiko. Et naturregnskap vil gi oss bedre kunnskap om naturens utvikling og verdi. Det tverrsektorielle arbeidet med menyer av tiltak skal bidra til å opprettholde eller bedre den økologiske tilstanden i økosystemene. Bedre kunnskap om naturrisiko øker blant annet vår forståelse av hvordan næringsliv og samfunnet for øvrig påvirkes av natur som forsvinner.

Med hilsen

Med hilsen

Espen Barth Eide

Kopi

Komitéråd Trine Hagen

